

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลอนขาง

อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสวนตำบลดอนช้าง

ประวัติความเป็นมา

ในสมัยก่อนตำบลดอนช้าง ได้ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำ (แก่งน้ำต่อน) เป็นเวลาชานานแล้วเหตุที่ได้ชื่อว่าตำบลดอนช้าง นั้นก็สืบเนื่องจากการเดินทางของกองทัพจะยกทัพไปยัง นครเวียงจันทประเทศลาวระหวางการเดินทาง จึงได้หยุดพัก ณ จุดนี้ ซึ่งเป็นจุดที่มีแหล่งน้ำและอุดมสมบูรณ์ มี สภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนเสปียงอาหาร เพื่อยกทัพต่อไปยังนครเวียงจันทร์ ดังนั้นจึงทำให้ต้องหยุด พัก ของขบวนช้างม้าที่เดินทัพมา ณ จุดนี้ และบริเวณตำบลดอนช้าง หรือบ้านหัวสระในปัจจุบัน ก็มีโบราณสถานที่ เก่าแกตั้งอยู่ ก่อสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าวรมันที่ ๗ สมัยก่อนกองทัพได้ก่อสร้างขึ้นเพื่อเป็นโรงพยาบาลเพื่อเอาไวพัก รักษาพยาบาล ประชาชนและนักรบที่ได้รับการบาดเจ็บจากการสู้รบหรือป่วยไข้ จนปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ตลอดจนถึงปัจจุบัน

ตำบลดอนช้าง เป็นตำบลหนึ่งใน ๑๗ ตำบล ของอำเภอเมืองขอนแก่น ปัจจุบันแบ่งเขตการ ปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน และ ได้รับยกฐานะจากสภาตำบลดอนช้าง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง เมื่อ ป พ.ศ.๒๕๔๐ ยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลจากขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง เมื่อป พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน คร้วเรือน ทั้งหมด ๑,๒๓๑ คร้วเรือน ประชากรทั้งหมด ๔,๗๙๕ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ พ.ค. ๒๕๕๒) ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะ เป็นกลุ่มสภาพบ้านเรือนคงทนถาวร การดำรงชีพสวนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไวกินเอง ปัจจุบัน การดำเนินชีวิตเริ่มเปลี่ยนไป เนื่องจากมีอิทธิพล ด้านสังคมเมือง เช่น ลักษณะการสร้างบ้านเรือนแตกอนนิยมการ สร้างบ้านไม้หรือ ครึ่งไม้ครึ่งปูน เป็นบ้าน ๒ ชั้นตามแบบสมัยนิยม การแต่งกายพัฒนาตามสมัยนิยม ทำให้ ลักษณะรูปแบบชุมชน ปัจจุบันมีลักษณะแบบผสมผสาน ระหว่างชุมชนชนบท แต่อย่างไรก็ตามชาวบานตำบลดอนช้าง ยังคงไวซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ผูกพันตามสายญาติอียงแน่นแฟ้นและมีรอยยิ้ม มิตรไมตรีต่อผู้มาเยือนด้วย ความจริงใจเสมอมา

ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ จุดเริ่มต้นติดต่อบ้านหว่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นตามลำห้วยน้อยจรดแก่งน้ำต่อน ไปทางทิศตะวันออก ถึงเขตตำบลเมืองเก่า รวมระยะทางด้านทิศเหนือ ประมาณ ๖ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจาก แก่งน้ำต่อนบริเวณบานกุดกวาง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไปตามแนวกึ่งกลางแก่งน้ำต่อน จรดกับตำบลทาพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ขวงลำน้ำชี บ้านหนองบัวดีหมีตำบลทาพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รวมระยะทางด้านทิศตะวันออกประมาณ ๗ กิโลเมตร

ทิศใต้ จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลหนองแวง อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากลำน้ำชี จรดบานโนนตุน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น โดยมี ระยะทางทิศใต้ประมาณ ๙ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลหนองแวง อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจาก บานโนนตุนจรด บานเตา ตำบลบานหว่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รวมระยะทางด้านทิศตะวันตกประมาณ ๘ กิโลเมตร

เนื้อที่

ตำบลดอนช้าง มีพื้นที่ตำบลทั้งหมด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ประมาณ ๒๗,๒๘๖ ไร่ หรือ ๔๓.๖๐ ตารางกิโลเมตร เป็นเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้างเต็มพื้นที่โดยมีเนื้อที่แยกเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

- ๑ บ้านดอนช้าง หมู่ที่ ๑ เนื้อที่ ๗,๖๖๔ ไร่
- ๒ บ้านป่าเหลื่อม หมู่ที่ ๒ เนื้อที่ ๖,๒๐๐ ไร่
- ๓ บ้านป่าสังข์ หมู่ที่ ๓ เนื้อที่ ๒,๒๔๒ ไร่
- ๔ บ้านหนองฮี หมู่ที่ ๔ เนื้อที่ ๔,๖๖๐ ไร่
- ๕ บ้านหัวบึง หมู่ที่ ๕ เนื้อที่ ๒,๐๑๐ ไร่
- ๖ บ้านหัวสระ หมู่ที่ ๖ เนื้อที่ ๙๔๗ ไร่
- ๗ บ้านดอนหญ้านาง หมู่ที่ ๗ เนื้อที่ ๓,๑๖๓ ไร่
- ๘ บ้านนิคม หมู่ที่ ๘ เนื้อที่ ๔๐๐ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูงมีพื้นที่สูงต่ำสลับกัน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะแก่ การเกษตร เช่น ทำไร ทำสวน ทำนา ซึ่งอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลดอนช้างมีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้นสลับกับฤดูแล้ง มีตอนกลางวันและตอนกลางคืนอากาศ จะแตกต่างกันมากคือตอนกลางวันอากาศร้อนจัด กลางคืนอากาศจะเย็น ในบางปะภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้ ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ปริมาณน้อยไม่เพียงพอแก่การเกษตร

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

วัดกุแก้วสามัคคี

ตั้งอยู่ที่ บ้านหัวสระ หมู่ ๖ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อยู่ติดกับอโรคยาศาลกุแก้ว เป็นวัดบ้านสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เจ้าอาวาสวัดองค์ปัจจุบันคือ พระครูวุฒิธรรมภิราม, ดร. (สุบิน จันทาโก) (พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน) มีพระจำพรรษาจำนวน ๓ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๗) เดิมวัดกุแก้วสามัคคีมีพื้นที่ ๖ ไร่ ๓ งาน และคุณโยมมะลิ จันทร์แจ่ม บริจาคที่ดินด้านทิศตะวันตกของวัดเพิ่มอีก ๕ ไร่ ๑ งาน รวมเป็น ๑๒ ไร่ วัดอยู่ห่างจากชุมชนพอสมควร แวดล้อมด้วยทุ่งนา และอยู่ติดกับโบราณสถาน ผู้ที่มาทำบุญ ไหว้พระ ก็สามารถมาเยี่ยมชม อโรคยาศาล “กุแก้ว” ศาสนสถานประจำโรงพยาบาลเขมรโบราณ ที่มีอายุมากกว่า ๘๐๐ ปี ไปพร้อม ๆ กัน

วัดสายราษฎร์บำรุง

ตั้งอยู่ที่ บ้านป่าเหลื่อม หมู่ ๒ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระครูวินัยธรรมสมาธิ ญาณวโร (พ.ศ.๒๕๕๗ – ปัจจุบัน) มีพระจำพรรษาจำนวน ๓ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๗) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๖๘ โดย นายสาย ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น จึงเป็นที่มาของชื่อ วัดสายราษฎร์บำรุง บนพื้นที่ ๙ ไร่ ๓ งาน ๑ สอก แม้เป็นวัดบ้านที่แวดล้อมด้วยชุมชน แต่พื้นที่ด้านทิศเหนือของวัดจด แก่งน้ำต้อน บึงน้ำจืดขนาดใหญ่ของตำบลดอนช้าง จึงมีบรรยากาศดี เงียบสงบ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม

วัดป่าโพธิ์ชัยสุภาราม

ตั้งอยู่ ระหว่างหมู่บ้านป่าสังข์-หนองฮี ตำบลดอนช้าง อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ **พระครูธรรมธรสุริยะเดช สุริยเตโช** (พ.ศ.๒๕๕๒-ปัจจุบัน) มีพระจำพรรษาจำนวน ๒ รูป เดิมวัดนี้มีชื่อว่า “**วัดป่าเทพนิมิตรบุปผาราม**” ตั้งอยู่บนพื้นที่ ๑๘ ไร่ ได้รับบริจาคเพิ่มในปัจจุบันอีก ๘ ไร่ รวมเป็น ๒๖ ไร่ เดิมเป็นป่าช้าสาธารณประโยชน์ของ ๒ ชุมชน ได้แก่ บ้านป่าสังข์ หมู่ ๓ และบ้านหนองฮี หมู่ ๔ บรรยากาศเป็นป่าร่มรื่นเงียบสงบ

วัดปทุมแพงศรี

ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองฮี หมู่ ๔ ตำบลดอนช้าง อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดปทุมแพงศรี มีพื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน เจ้าอาวาสวัดองค์ปัจจุบันคือ **พระอติวิโร** (พ.ศ. ๒๕๖๗-ปัจจุบัน) ภายในวัดมีพระจำพรรษาจำนวน ๔ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๗) ตามประวัติการสร้างวัดระบุว่า นายศรีสมุทร ไชยวงศ์ ร่วมกับชาวบ้าน และพระชาลี (ไม่ทราบฉายา) สร้างวัดแห่งนี้ขึ้นพร้อมให้ชื่อว่า **วัดปทุมแพงศรี** ซึ่งแปลว่า วัดที่มีดอกบัวเป็นศรีสง่าแห่งวัด เนื่องจากมีหนองน้ำใกล้วัดซึ่งมีดอกบัวจำนวนมาก

วัดศรีสุข

ตั้งอยู่ที่ บ้านดอนช้าง หมู่ ๑ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ ๙ ไร่ เป็นวัดบ้าน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เจ้าอาวาสวัดองค์ปัจจุบันคือ พระอธิการสุทธิศักดิ์ ขนดีโก (พ.ศ. ๒๕๖๔-ปัจจุบัน) ภายในวัดมีพระจำพรรษาจำนวน ๕ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๕)

เสนาสนะภายในวัดประกอบด้วย พระอุโบสถ สร้างมานานกว่า ๔๐ ปี แต่ยังคงใหม่เนื่องจากการบูรณะล่าสุดเมื่อ พ.ศ.๒๕๖๒ ศาลาเนกประสงค์หลังใหญ่ ศาลาประดิษฐานพระพุทธรูปศิริมงคลมอญมหารัชมหาเศรษฐี พระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ ศาลาหลวงปู่ทวดประดิษฐานรูปเหมือนหลวงปู่ทวด และซุ้มคูสีดาขนาดใหญ่ เป็นต้น

วัดจันทรังษี

ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๓ บ้านป่าสังข์ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดจันทรังษี มีพื้นที่ ประมาณ ๔ ไร่ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระอธิการวิเชียร มหาวิโร (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ปัจจุบัน) ภายในวัดมีพระสงฆ์จำพรรษา จำนวน ๒ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๗) เสนาสนะภายในวัดประกอบด้วย ศาลาเนกประสงค์หลวงปู่จันทรังษี หอฉัน ศาลาหลังใหม่ และกำลังมีโครงการก่อสร้างกำแพงวัดเพิ่มเติม

วัดยอดแก้ว

ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๕ บ้านหัวบึง ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดยอดแก้ว เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระอธิการไพโรจน์ อินทสโร (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ปัจจุบัน) ภายในวัดมีพระสงฆ์จำพรรษา จำนวน ๓ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๗) เสนาสนะภายในวัดประกอบด้วย อุโบสถ หลังใหญ่ที่ยังสร้างไม่เสร็จ ศาลาไทยนพรัตนเทิดพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ประดิษฐานพระประจำวันเกิดทั้ง ๗ วัน ศาลาฉันท์ และศาลาการเปรียญ (สร้าง พ.ศ. ๒๕๔๓) เป็นต้น

วัดน้ำค้าง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๗ บ้านดอนหญ้านาง ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย รักษาการเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือ พระสุรสันต์ ยะติโก ภายในวัดมีพระสงฆ์จำพรรษา จำนวน ๑ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๕) เสนาสนะภายในวัดประกอบด้วย หอปฏิบัติธรรม ศาลาพระมหาจักรพรรดิ และหอนั่งที่กำลังจะทำการซ่อมแซมเปลี่ยนหลังคาใหม่ เพราะเป็นอาคารเก่าแก่อายุ ๔๐ – ๕๐ ปีมาแล้ว

วัดบ้านนิคม หรือวัดวงษาพัฒนาราม

ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๘ บ้านนิคม ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดบ้านนิคม มีพื้นที่ ๕ ไร่ ๑ งาน ๑๙ ตารางวา เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือ หลวงปู่ทวีศักดิ์ ฉันทกาโม ภายในวัดมีพระสงฆ์จำพรรษา จำนวน ๓ รูป (พ.ศ. ๒๕๖๕) เสนาสนะภายในวัดประกอบด้วย ศาลาอเนกประสงค์ และศาลาพระนอน

ฐานข้อมูลประเพณี วัฒนธรรม ประเพณีบุญเดือนยี่ (ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่) วัดกู่สามัคคี

ในฤดูหลังเก็บเกี่ยวชาวบ้านจำทำบุญคุณข้าว หรือบุญคุณลานโดยนิมนต์พระสวดมนต์เย็น เพื่อเป็นมงคลแก่ข้าวเปลือก รุ่งเช้าเมื่อพระฉันเช้าแล้วจะมีการทำพิธีสู่ขวัญข้าว

ประเพณีบุญเดือนสาม

บุญข้าวจี วันเพ็ญเดือน ๓ เป็นวันมาฆบูชา รุ่งขึ้นวันแรม ๑ ค่ำก็ถวายข้าวจี เรียกว่าวันทำบุญเนื่องในวันมาฆบูชา นั่นเอง ข้าวจี คือ เอาข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเอาไม้เสียบย่างไฟเหมือนไก่ย่าง เมื่อข้าวสุกเกรียมแล้วก็เอาไข่ซึ่งตีไว้แล้วทาแล้วย่างซ้ำอีกกลายเป็นไข่เคลือบข้าวเหนียว เสร็จแล้วถอดไม้ออกแล้วเอาน้ำอ้อยหรือน้ำตาลที่เป็นก้อนยัดใส่แทนกลายเป็นข้าวเหนียวยัดไส้ แล้วถวายพระเณรฉันตอนเช้า ส่วนมากชาวบ้านจะรีบทำแต่เช้ามืด พอสว่างก็ลงศาลาการเปรียญ (ชาวบ้านเรียก หอแจก) นิมนต์พระเณรเจริญพระพุทธรูปแล้วฉัน เป็นทั้งงานบุญและงานรื่นเริงประจำแต่ละหมู่บ้าน เพราะได้ทำข้าวจีไปถวายพระหลังจากพระฉันแล้วก็เลี้ยงกันเองสนุกสนาน มีคำพังเพยอีสานว่า "เดือนสามค้อยเจ้าหัวคอยปั้นเข้าจี เข้าจีบใส่น้ำอ้อยจ้วนอยเข็ดน้ำตาล"

ประเพณีบุญเดือนสี่

บุญผะเหวด จัดอยู่ในฮีตที่ ๔ หรือ บุญเดือนสี่ คำว่า **"ผะเหวด"** เป็นภาษาอีสาน มีที่มาจากงานประเพณีพระเวสสันดรชาดกในภาษาภาคกลาง หรืองานบุญมหาชาติ ที่เป็นพระนามขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายก่อนที่พระองค์จะประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ พระเวสสันดร ถือว่าเป็นชาติที่สำคัญยิ่งเนื่องจากเป็นชาติที่พระองค์ได้บำเพ็ญทานบารมียิ่งใหญ่หลวง

ทั้งนี้การจัดงานบุญผะเหวดแต่ละครั้งเป็นงานบุญสำคัญที่ทุกคนในหมู่บ้านได้แรงร่วมใจกันจัดขึ้น นอกจากการฟังเทศน์มหาชาติแล้ว ประเพณีนี้ยังแฝงไว้ด้วยความเชื่อหลายประการเข้าไว้ด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่ ความเชื่อเรื่องพระอุปคุต ซึ่งเป็นพระผู้รักษาพิธีให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีพญามารมารบกวน

ประเพณีบุญเดือนห้า

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์ หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เดิมทีวันที่จัดสงกรานต์นั้นจะมีการคำนวณทางดาราศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดวันที่แน่นอน คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วัน เริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีบุญกุ่มข่อย

ทุกวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกปี องค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง ร่วมกับชุมชนในตำบลดอนช้างจัดงานประเพณีสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีบุญกุ่มข่อย มีพิธีบวงสรวงถวายสักการะโบราณสถานกุ่มแก้ว หลวงปู่ตาเขียว ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่ตาเขียว ที่ประดิษฐาน ณ โบราณสถานกุ่มแก้ว มีความสำคัญและคุณค่าทางจิตใจต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในตำบลดอนช้างและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดอนช้างให้คงอยู่ตลอดไป

ประเพณีเดือนหก

ประเพณี บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีสำคัญของภาคอีสานที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ถือเป็นหนึ่งในฮีตสิบสองเดือนของชาวอีสานที่ทำกันในเดือน ๖ ช่วงเข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูทำนา จะมีการจุดบั้งไฟเพื่อบูชาเทพยดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย หรือที่ชาวอีสานเรียกกันว่า พญาแถน หรือ เทพวัสสกาลเทพบุตร ซึ่งมีความเชื่อว่า พระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์

ประเพณีบุญเดือนเจ็ด

บุญเบิกบ้าน เป็นงานบุญในเดือนเจ็ด (ราวเดือนมิถุนายน) ตามฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ของคนอีสาน(ฮีตสิบสอง คองสิบสี่) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์ลาว ซึ่งรวมถึงชาวลาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น) แต่ในบางพื้นที่นิยมจัดในเดือนหกซึ่งเป็นประเพณีต่อเนื่องจากการเลี้ยงผีปู่ตา เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน ชาวบ้านจะพากันเก็บกวาดบ้านเรือนให้เรียบร้อยเป็นการทำความสะอาดครั้งใหญ่ในรอบปี สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้ขจัดออกไป เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในหมู่บ้าน

ประเพณีบุญเดือนแปด

ประเพณีเข้าพรรษา หรือบุญเดือนแปด เป็นหนึ่งในฮีต ๑๒ คอง ๑๔ อันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์ลาว ซึ่งรวมถึงชาวลาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมายาวนาน จนเป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น ฮีตเดือนแปด คือบุญเข้าพรรษา เป็นเดือนที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ และญาติโยมจะเตรียมเข้าพรรษาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ โดยปิดกวาดเสนาสนะ และซักจีวร เป็นต้น ส่วนญาติโยมจะจัดเตรียมจตุปัจจัยไทยทาน เครื่องใช้ สิ่งของมาถวายพระสงฆ์ สำหรับพิธีกรรมเกี่ยวกับการเข้าพรรษาในภาคอีสานก็คล้ายคลึงกับภาคอื่น ๆ

ประเพณีบุญเดือนเก้า

บุญข้าวประดับดิน หนึ่งในประเพณีการทำบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จัดขึ้นในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ของทุกปี ชาวบ้านเชื่อกันว่า ในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ จะเป็นวันที่ประตูนรกเปิดออก วิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงเปรต สัตว์นรกต่าง ๆ จะขึ้นมาอยู่บนโลกมนุษย์ จึงเกิดเป็นประเพณีบุญข้าวประดับดิน เพราะเป็นการนำอาหารคาวหวานมาวางไว้ตามจุดต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า “ยายห่อข้าวน้อย” โดยคำว่า ยาย หมายถึงการวางเป็นระยะ ๆ เพื่อให้วิญญาณได้มารับอาหารที่ชาวบ้านนำมาทำบุญ นอกจากนี้ยังเป็นการทำบุญให้กับผู้ยากไร้ และสัตว์จรจัดที่หิวโหย ให้สามารถมากินอาหารได้อีกด้วย

ประเพณีบุญเดือนสิบ

บุญข้าวสากหรือสลาก เป็นการทำบุญอย่างหนึ่งของประเพณีสิบสองเดือน หรือ “ฮิตสิบสอง” (ฮิต มาจากคำว่า จาริต ฮิตสิบสอง คือ จาริตประเพณีสิบสองเดือน) ของชาวอีสาน นิยมทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นประจำทุกปี โดยมีจุดประสงค์สำคัญ เพื่อมุ่งอุทิศส่วนกุศลให้ญาติสนิท เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา สามี ภรรยา พี่น้องที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว และอาจุพิศให้ เปรตทั่วไปด้วย

ประเพณีบุญเดือนสิบเอ็ด

ประเพณีทำบุญออกพรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณา คือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ต่อมาเจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่จะให้โอวาทเตือน พระสงฆ์ให้ปฏิบัติตนอย่างผู้ทรงศีล พอตกกลางคืนจะมีการจุดประทีป โคมไฟ นำไปแขวนไว้ตามต้นไม้ในวัด หรือตามริมรั้ววัด จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญจุดประทีป มีหลายจังหวัดที่จัดงานแห่ปราสาทผึ้ง ขึ้น แต่ที่นับว่าเป็นต้นตำรับและมีความยิ่งใหญ่กว่าที่ใด ก็คือ จังหวัดสกลนคร บุญออกวัดสา (ออกพรรษา) หรือบุญเดือนสิบเอ็ด การออกจากเขตจำกัดไปพักผ่อนที่อื่นได้เรียกว่า ออกวัดสา คำว่าวัดสาหมายถึงฤดูฝน ในปีหนึ่งมี ๔ เดือน คือตั้งแต่วันแรมสี่ค่ำเดือนแปดถึงขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ ในระยะสี่เดือนสามเดือนต้นให้เข้าวัดก่อน พอครบกำหนดสามเดือนแล้วให้ออก อีกเดือนที่เหลือให้หาผ้าจิวร มาผลัดเปลี่ยนการทำบุญมีให้ทานเป็นต้น เรียกว่าการทำบุญเดือนสิบเอ็ด

การประกอบพิธีกรรมคือ ขึ้นแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ก่อนวันออกพรรษาชาวบ้านจะเตรียมสถานที่ เพื่อการเวียนเทียนโดยการทำประทีป คือ การใช้ไม้ไผ่มาทำฐานเพื่อตั้งเทียนโดยมี ลูกมะตูมกา ขวด กระจ่าง กะลา มะพร้าว ใส่น้ำมันแล้ว ใส่น้ำมันหรือด้ายทำไส้ให้เป็นรูปตีสันตาตั้งลงในภาชนะใส่น้ำมันประทีปที่จุดด้วยน้ำมันดังกล่าวเอามาไปแขวนไว้ตามบริเวณวัด พอถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตรเทโวที่วัด และจัดอาหารคาวหวานไปถวายพระภิกษุสามเณร มีการรับศีล สวดมนต์ทำวัตรเช้า ฟังเทศน์ และผู้มีจิตศรัทธาที่จะถวายผ้าจ่านำพรรษาก็นำไปถวายพระภิกษุด้วย และกลางคืนจะมีการเวียนเทียน จุดประทีปเพื่อความสว่างไสวพร้อมมีการจุดปะทัดเสียงดังสนุกสนานหวันไหวด้วย

ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง

เรื่อง ประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนราษฎรชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘

ตามที่ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง ได้ดำเนินการสำรวจราษฎรชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลดอนช้าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเพื่ออนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สืบทอดหรือถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง หรือผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ ผ่านสื่อบุคคลที่เป็นนักปราชญ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน นั้น

บัดนี้ได้ดำเนินการสำรวจและขึ้นทะเบียนราษฎรชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘ เรียบร้อยแล้ว จึงขอประกาศประชาสัมพันธ์ทะเบียน ราษฎรชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลดอนช้างให้ผู้สนใจและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน หากในพื้นที่ได้มีข้อมูลราษฎรชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติม สามารถติดต่อขอขึ้นทะเบียน ได้ที่กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง โทรศัพท์หมายเลข ๐๔๓ - ๔๒๔๓๐๕ ในวันเวลาราชการ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๘

จำสืบเอก

(นพดล คนตรง)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนช้าง